

BARWNIKI I. PIGMENTY	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-86
	Rozjaśniacze optyczne do włókien celulozowych	6045-55
	Oznaczanie wrażliwości na pH kąpieli napawającej	Grupa katalogowa 1029

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest metoda oznaczania wrażliwości rozjaśniaczy optycznych do włókien celulozowych na pH kąpieli napawającej.

1.2. Zakres stosowania. Metodę podaną w normie stosuje się do oznaczania wrażliwości rozjaśniaczy optycznych, przeznaczonych do rozjaśniania włókien celulozowych oraz wyrobów z tych włókien.

1.3. Określenia — wg BN-85/6045-23.

2. METODA OZNACZANIA

2.1. Zasada metody polega na porównaniu efektu bieli próbki tkaniny testowej rozjaśnionej roztworem badanego rozjaśniacza w kąpieli o określonym pH z próbką tkaniny rozjaśnionej roztworem tego samego rozjaśniacza w kąpieli o $\text{pH} = 7$.

2.2. Odczynniki, roztwory i materiały. Podczas analizy należy stosować wyłącznie wodę destylowaną lub wodę o równoważnej czystości.

a) Kwas solny cz.d.a., roztwory: 1%(m/m), 10%(m/m), 20%(m/m).

b) Wodorotlenek sodowy cz.d.a., roztwory: 1%(m/m), 10%(m/m).

c) Papierki wskaźnikowe uniwersalne (z dokładnością co najmniej co 1 stopień).

d) Tkanina testowa wg BN-77/6045-04 p. 2.1.2d) lub tkanina o zbliżonych parametrach.

e) Szara skala do oceny stopnia zabrudzenia bieli wg PN-63/P-04907.

2.3. Aparatura i przyrządy

a) Fotometr odbiciowy firmy Opton (z lampą ksenonową).

b) Płyty szklane do suszenia próbek.

c) Wyżymaczka.

2.4. Przygotowanie próbek do badań

2.4.1. Przygotowanie roztworu rozjaśniacza. Badany rozjaśniacz odważyć z dokładnością do 0,001 g w ilości $5 \times d_{max}$ (d_{max} — oznacza dawkę maksymalną rozjaśniacza przy napawaniu wyrażoną w g/l kąpieli napawającej), przenieść ilościowo do zlewki pojemności 250 ml,

zwilżyć małą ilością wody, zapastować i rozpuścić w 200 ml wody o temperaturze $90^\circ \pm 5^\circ\text{C}$. Roztwór ostudzić, przenieść ilościowo do kolby pomiarowej pojemności 500 ml i dopełnić zimną wodą do kreski. 10 ml tak przygotowanego roztworu zawiera 0,1 d_{max} rozjaśniacza.

Należy stosować roztwór rozjaśniacza przygotowany bezpośrednio przed użyciem.

2.4.2. Przygotowanie tkaniny. Do badań przeznaczają się 12 próbek tkaniny, każda o wymiarach około 6 cm $\times$ 25 cm, pochodzące z tej samej sztuki tkaniny testowej (2.2d).

2.5. Wykonanie napawania. Do zlewki pojemności 250 ml dodać 90 ml wody o temperaturze pokojowej i 10 ml roztworu rozjaśniacza optycznego (2.4.1). Doprowadzić kąpiel do określonego pH (kolejno od 1 do 12) dodając kroplami roztwór kwasu solnego (2.2a) lub roztwór wodorotlenku sodowego (2.2b).

Kontrolować pH papierkiem wskaźnikowym (2.2c).

Należy stosować roztwory o takim stężeniu, aby ilość dodanego roztworu kwasu lub wodorotlenku nie przekroczyła 2 ml.

Próbkę tkaniny (2.4.2) przeciągnąć przez kąpiel, odcisnąć na wyżymaczce tak, aby zawartość kąpieli w tkaninie wynosiła 100%, po czym rozpostrzeć na płycie szklanej.

Próbki suszyć w temperaturze pokojowej bez dostępu światła przez co najmniej 12 h.

2.6. Ocena wrażliwości

2.6.1. Ocena wizualna. Ocenę przeprowadzić wzrokowo w rozproszonym świetle nieba północnego, unikając odbłasków od barwnych obiektów, jak trawniki, drzewa, budynki z barwnej cegły lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/N-02310.

Kąt padania światła dziennego na próbki powinien wynosić około 45° , a kąt padania światła lampy ksenonowej — około 90° .

Porównać próbkę poddaną napawaniu w kąpieli o $\text{pH} = 7$ z próbkami napawanymi odpowiednio w kąpielach o pH od 1 do 12.

Zgłoszona przez Instytut Przemysłu Organicznego
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Chemii Przemysłowej dnia 30 kwietnia 1986 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1987 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 12/1986 poz. 23)

Porównywane próbki złożyć na pół i układać obok siebie w tej samej płaszczyźnie na jednostajnie szarej powierzchni tak, aby były jednakowo skierowane pod względem splotu.

Kontrast pomiędzy próbkami porównywać z kontrastem poszczególnych stopni szarej skali do oceny stopnia zabrudzenia.

2.6.2. Ocena instrumentalna. Dla porównywanych próbek zmierzyć stopień bieli za pomocą fotometru odbiciowego (2.3a).

Stopień bieli obliczyć wg wzoru

$$B = R_{46} + 2R_{42}$$

gdzie R_{46} i R_{42} są to odczyty przy filtrach R-46 i R-42 dla tkaniny mierzonej w jednej warstwie na czarnym podkładzie.

2.7. Podawanie wyników. Jako wynik oznaczania wrażliwości rozjaśniacza podać najniższe pH, przy którym kontrast pomiędzy stopniem bieli próbki napawanej w kąpeli o tym pH i próbki napawanej w kąpeli o pH 7 jest nie większy niż 4-5 wg szarej skali do oceny stopnia zabrudzenia.

Przy ocenie instrumentalnej należy podać najniższe pH, przy którym stopień bieli próbki napawanej w kąpeli o tym pH jest niższy od stopnia bieli próbki napawanej w kąpeli o pH 7 nie więcej niż o 5 jednostek.

Przy podawaniu wyników podać sposób oceny. (Np. dla Helioforu CSP: wrażliwy na pH poniżej 4 wg oceny wizualnej).

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Przemysłu Organicznego, Warszawa.

2. Normy związane

PN-68/N-02310 Iluminanty i źródła sztucznego światła dziennego
PN-63/P-04907 Metody badań wyrobów włókienniczych. Wyznacza-

nie odporności wybarwień. Szara skala do oceny stopnia zabrudzenia

BN-77/6045-04 Rozjaśniacze optyczne dla włókiennictwa. Oznaczenie dawki maksymalnej, koncentracji i odcienia

BN-85/6045-23 Rozjaśniacze optyczne. Nazwy i określenia

3. Autor projektu normy — mgr inż. Ewa Higersberger.